

VALTIONEUVOSTON ASETUS RAUTATIELIIKENTEEN AIKATAULUKAUDESTA JA RATAKAPASITEETIN JAKAMISESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 2 ja 4 §:N MUUTTAMISESTA

1 PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtioneuvoston asetuksella esitetään muutettavaksi rautatieliikenteen aikataulukaudesta ja ratakapasiteetin jakamisesta annettua valtioneuvoston asetusta (1308/2018). Ehdotetulla asetuksella tehtäisiin rautatieliikenteen aikataulukaudesta ja ratakapasiteetin jakamisesta annettuun valtioneuvoston asetukseen välttämättömät muutokset, jotta asetuksen säännökset olisivat linjassa raideliikennelain 117 §:ään lailla raideliikennelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (476/2022) tehtyjen muutosten kanssa. Laki raideliikennelain muuttamisesta vahvistettiin Tasavallan Presidentin esittelyssä 22.6.2022.

Raideliikennelain 117 §:ään tuli 23.6.2022 voimaan uusi 2 momentti siitä, että rataverkon haltija voi käynnistää normaalin säännönmukaisen ja tarkkaan aikataulutetun ratakapasiteetin hakuprosessin lisäksi myös uuden täydentävän ratakapasiteetin haku- ja jakoprosessin, jos ratakapasiteettia on jaettavana vielä säännönmukaisen ratakapasiteetin hakuprosessin jälkeen. Aikaisemmin ratakapasiteettia saattoi hakea normaalin unionilainsäädännön mukaisen hakuprosessin lisäksi myös ns. erillisinä muutosajankohtina, joista on säädetty voimassa olevan rautatieliikenteen aikataulukaudesta ja ratakapasiteetin jakamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä. Muutosajankohdat ovat olleet kansallista sääntelyä, jolla on haluttu luoda joustavuutta sangen jäykkään ja tiukasti aikataulutettuun ratakapasiteetin haku- ja jakoprosessiin. Kun raideliikennelain 117 §:n uudet säännökset muutosajankohtia joustavammasta täydentävästä haku- ja jakoprosessista tulevat voimaan, tarvitaan vastaavanlaisia muutoksia myös rautatieliikenteen aikataulukaudesta ja ratakapasiteetin jakamisesta annettuun valtioneuvoston asetukseen. Tämän johdosta asetuksen 2 ja 4 §:istä poistettaisiin viittaukset muutosajankohtiin ja annettaisiin uudet raideliikennelain 117 §:n kanssa linjassa olevat korvaavat säännökset.

Valtioneuvoston asetus annettaisiin raideliikennelain 117 §:n 5 momentin ja 123 §:n 1 momentin nojalla.

2 PERUSTELUT

2.1 Taustaa

Rautatieliikenteen aikataulukaudesta ja ratakapasiteetin jakamisesta annettu valtioneuvoston asetus tuli voimaan samanaikaisesti kuin raideliikennelakikin (1302/2018) eli 1.1.2019. Valtioneuvoston asetuksen säännökset perustuvat pääosin yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (2012/34/EU), jäljempänä rautatiemarkkinadirektiivi, ja erityisesti sen liitteeseen VII. Rautatiemarkkinadirektiivi tuli voimaan 15.12.2012. Näin ollen 23.12.2018 voimaan tulleen

EU:n neljännen rautatiepaketin markkinaosan säädöksistä ei suoraan aiheutunut muutoksia aikataulukautta ja ratakapasiteetin jakamista koskevaan sääntelyyn. Raideliikenteen aikataulukautta ja ratakapasiteetin jakamista koskeva aikaisempi valtioneuvoston asetus päätettiin kuitenkin korvata uudella valtioneuvoston asetuksella raideliikennelain voimaantulon myötä siksi, että Euroopan komissio antoi 4.9.2017 delegoidun päätöksen (2017/2075), jolla se uudisti rautatiemarkkinadirektiivin liitteen VII kokonaisuudessaan. Vaikka komission delegeoitu päätös on sellaisenaan jäsenvaltioita sitova ja sitä pitäisi myös soveltaa sellaisenaan ilman erillisiä kansallisia täytäntöönpanosäädöksiä, valtioneuvoston asetukselta oli kumottava sellaisia säännöksiä, jotka olivat siirtyneet suoraan komission päätöksellä säänneltäväksi. Valtioneuvoston asetus katsottiin kuitenkin edelleen tarpeelliseksi sen vuoksi, että Suomessa aikataulukauden muutosajankohdat sidottiin kansallisella sääntelyllä perusopetuslain (628/1998) mukaiseen lukuvuoden koulutyön päättymiseen. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella haluttiin turvata yksityisraiteen haltijoille EU-sääntelyä kevyempi menettely ratakapasiteetin jakamista varten. Asetuksella annettiin myös ne tarkentavat säännökset, joita raideliikennelain 117 ja 123 §:ien nojalla tarvittiin rautatiemarkkinadirektiivin 43, 44 ja 48 artiklojen täytäntöönpanemiseksi. Muilta osin aikataulukauden ja ratakapasiteetin jakamisessa on sovellettu komission delegeoitua päätöstä. Nämä samat perusteet valtioneuvoston asetukselle ovat edelleen voimassa, vaikkakin valtioneuvoston asetukseen tarvitaan eräitä muutoksia, jotta asetus oli linjassa raideliikennelain 117 §:n tehtyjen muutosten kanssa.

2.2 Esitetyt muutokset ja niiden yksityiskohtaiset perustelut

Kuten edellä on todettu, rautatieliikenteen aikataulukaudesta ja ratakapasiteetin jakamisesta annettuun valtioneuvoston asetukseen tehtäisiin välttämättömät muutokset, jotta asetuksen säännökset olisivat linjassa raideliikennelain 117 §:ään tehtyjen muutosten kanssa. Nämä muutokset koskisivat sitä, että aikaisemmista kansalliseen sääntelyyn perustuvista muutosajankohdista luovutaan ja rataverkon haltija voisi raideliikennelain 117 §:ssä säädetyllä tavalla jatkossa järjestää normaalin EU-lainsäädännön mukaisen ja tiukasti aikataulutetun ratakapasiteetin haku- ja jakoprosessin jälkeen muutosajankohtia joustavammin täydentävän ratakapasiteetin haku- ja jakoprosessin, jos ratakapasiteettia on jäänyt normaalin EU-lainsäädännön mukaisen haku- ja jakoprosessin jälkeen jakamatta tai sitä on palautettu rataverkon haltijalle normaalin ratakapasiteetin jakoprosessin jälkeen. Edellytyksenä tällaiselle täydentävälle ratakapasiteetin haku- ja jakoprosessille kuitenkin olisi, että rataverkon haltija on julkaissut verkkoselostuksessaan täydentävää haku- ja jakoprosessia koskevat menettelytavat ja aikataulun. Tällä raideliikennelain 117 §:n muutoksella pyritään saamaan niukka ratakapasiteetti mahdollisimman nopeasti, joustavasti ja tehokkaasti sitä tarvitsevien rautatieliikenteen harjoittajien käyttöön.

Raideliikennelain 117 §:ään tehtyjen muutoksen johdosta on valtioneuvoston asetuksen 2 ja 4 §:iä muutettava. Voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä on säädetty säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin muutoksista aikataulukauden aikana. Voimassa olevan 2 §:n 1 momentin mukaisesti rataverkon haltija on voinut muuttaa säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin jakamisesta antamiaan päätöksiä siten, että muutokset tulevat voimaan aikataulukauden alkaessa, perusopetuslain 23 §:n 2 momentin nojalla säädettävän lukuvuoden koulutyön päättymistä seuraavan toisen viikonlopun jälkeisenä sunnuntain ja maanantain välisenä yönä sekä rataverkon haltijan erityisistä syistä päättäminä muina ajankohtina. Nyt tämä 1 momentin mukainen säännös kumottaisiin, koska rataverkon haltija voisi jatkossa joustavammin muuttaa ratakapasiteetin jakamisesta antamiaan päätöksiä aina sen jälkeen, kun se tehnyt

raideliikennelain 117 §:n 2 momentin mukaisen ratakapasiteetin täydentävän ratakapasiteetin jakoprosessin mukaiset ratkaisunsa. Vaikka varsinaisista muutosajankohdista luovutaan raideliikennelain 117 §:n mukaisella tavalla, mikään ei estä esimerkiksi Helsingin seudun liikennettä (HSL) jatkossakin valitsemasta aikataulukauden muutosajankohdaksi halutessaan perusopetuslain mukaisen lukuvuoden koulutyön päättymistä seuraavan toisen viikonlopun jälkeisen sunnuntain ja maanantain välistä yötä.

Myös voimassa olevan asetuksen 2 momenttia olisi sisällöllisesti muutettava, koska siinä viitataan muutosajankohtiin, joista kuitenkin on raideliikennelain 117 §:ssä luovuttu. Näin ollen valtioneuvoston asetukseen esitetään sisällytettäväksi ainoastaan säännökset siitä, että rataverkon haltijan on tiedotettava asiakkaille ja muille asianosaisille raideliikennelain 117 §:n mukaisista ratakapasiteetin hakemiseen ja jakamiseen liittyvistä menettelyistä ja aikatauluista. Asianosaisia olisivat rataverkon haltijoiden asiakkaiden eli rautatieliikenteen harjoittajien lisäksi myös liikenne- ja viestintäministeriö ja sääntelyelin, joille myös olisi tiedotettava ratakapasiteetin hakemiseen ja jakamiseen liittyvistä menettelyistä ja aikatauluista. Rataverkon haltijoiden keskeinen informaatiokanava asiakkaille on rataverkon haltijan julkaisema verkkoselostus, joka julkaistaan aina joulukuussa. Esimerkiksi Väyläviraston joulukuussa 2021 julkaisema verkkoselostus sisältää tiedot vuoden 2023 ratakapasiteetin hakemista ja jakamista varten. Näin ollen vielä vuoden 2023 jakoprosessissa pitkälti noudatetaan joulukuussa 2021 julkaistun verkkoselostuksen käytäntöjä ja periaatteita. Väylävirasto voi kuitenkin täydentää ja muuttaa verkkoselostustaan niin, että siinä otetaan huomioon raideliikennelain 117 §:ään tehty muutos täydentävästä ratakapasiteetin haku- ja jakoprosessista. Myös Väyläviraston tietojärjestelmiin tarvitaan muutoksia, kun virasto varautuu pidemmällä aikavälillä ympärivuotiseen ja joustavampaan ratakapasiteetin jakoprosessiin siten kuin sitä on tarkoitus kehittää rataverkon haltijoiden yhteistyöjärjestön Railnet Europen puitteissa suunnitellun TTR-prosessin (timetabling and capacity re-design process) puitteissa. Koska pykälän sisältö muuttuisi koskemaan rataverkon haltijan tiedotusvelvollisuutta, myös pykälän otsikko muutettaisiin muotoon ”Rataverkon haltijan velvollisuus tiedottaa ratakapasiteetin hakemista ja jakamista koskevista menettelyistä”.

Asetuksen 4 § koskee kiireellisen ratakapasiteetin hakuaikoja. Voimassa olevan asetuksen 4 §:n mukaan ratakapasiteetin hakija voi hakea raideliikennelain 123 §:ssä säädettyä kiireellistä ratakapasiteettia asetuksen 2 §:ssä tarkoitettujen muutosajankohtien väliselle ajalle asetuksen 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen muutosajankohdan ratakapasiteettipäätöksen jälkeen. Koska muutosajankohdista on luovuttu raideliikennelain 117 §:ssä ja nyt esitetään myös voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 1 momentti kumottavaksi, myös valtioneuvoston asetuksen 4 §:n 1 momenttia on muutettava. Valtioneuvoston asetuksen 4 §:n 1 momentti esitetään muutettavaksi niin, että se olisi linjassa raideliikennelain 117 §:n 2 momentin kanssa. Näin ollen asetuksen 4 §:n 1 momentti esitetään muutettavaksi niin, että rataverkon haltijan olisi määriteltävä verkkoselostuksessaan raideliikennelain 123 §:ssä säädetyn kiireellisen ratakapasiteetin hakemista koskevat menettelytavat ja sen hakemista koskeva aikataulu.

2.3 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2022.

2.4 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä. Asetus on ollut lausuntokierroksella 25.5.2022-1.6.2022. Asetukseen pyydettiin lausunnot Liikenne- ja viestintävirastolta, Väylävirastolta, rautatiealan sääntelyelimeltä, rautatieliikenteen harjoittajilta, yksityisraiteen haltijoilta ja muilta keskeisiltä sidosryhmiltä. Lausunnonantajat antoivat tukensa valtioneuvoston asetukselle.

Liikenne- ja viestintäministeriö, liikenneneuvos Risto Saari